

Sygn. akt VII U 671/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2023 r.

**Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie:

Przewodniczący Sędzia SO Renata Gąsior

Protokolant sekr. sądowy Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 czerwca 2023 r. w Warszawie

sprawy J. K. (1)

z udziałem P. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania J. K. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 19 kwietnia 2022 r. nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 19 kwietnia 2022 r. nr (...) w ten sposób, że stwierdza, że Pani P. R. jako pracownik u płatnika składek Pani J. K. (1) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom/u: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od 11 maja 2019 r.,

zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. na rzecz J. K. (1) kwotę 180,00 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sędzia SO Renata Gąsior

UZASADNIENIE

J. K. (1) reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika w dniu 20 maja 2022 r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 19 kwietnia 2022 r. nr (...), wnosząc o jej zmianę poprzez uznanie, że P. R. jako pracownik u płatnika składek J. K. (1) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu od 11 maja 2019 r. oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Przedmiotowej decyzji odwołująca zarzuciła:

naruszenie art. 8 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt. 1 w zw. z art. 11 ust. 1 w zw. z art. 12 ust. 1 w zw. z art. 13 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych polegające na błędnym zastosowaniu i przyjęciu, że umowy o pracę pomiędzy stronami nie zostały zawarte w sposób prawnie wiążący, a w konsekwencji P. R. nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom, podczas gdy umowy o pracę zawarte przez strony zostały zawarte w sposób prawnie

wiązący, stosunek prawny stron spełniał wymogi art. 22 k.p., praca była wykonywana w sposób realny, a tym samym P. R. podlegała obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu;

naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 58 § 2 i 83 kodeksu cywilnego polegające na błędnym zastosowaniu i przyjęciu, że czynność prawna polegająca na zawarciu umowy o pracę pomiędzy stronami miała charakter pozorny i tym samym została obarczona nieważnością podczas gdy brak było dowodów potwierdzających takie stanowisko a nadto P. R. świadczyła pracę na rzecz J. K. (1) zarówno na stanowisku nauczyciela historii i społeczeństwa oraz pracownika sekretariatu w czasie i miejscu określonym przez J. K. (1), pod jej kierownictwem oraz w zakresie prac jej powierzonych za stosownym wynagrodzeniem;

naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 22 §1 w zw. z art. 300 kodeksu pracy i przyjęciu, że umowy o pracę zawarte przez płatnika składek J. K. (1) oraz pracownika P. R. nie spełniają przesłanek określonych w art. 22 § kodeksu pracy i mają charakter umowy pozornej w sytuacji gdy P. R. świadczyła pracę na rzecz J. K. (1) zarówno na stanowisku nauczyciela historii i społeczeństwa oraz pracownika sekretariatu w czasie i miejscu określonym przez J. K. (1), pod jej kierownictwem oraz w zakresie prac jej powierzonych za stosownym wynagrodzeniem i wykazywała cechy podporządkowania płatnikowi składek.

W uzasadnieniu odwołania wskazano, że ze stanowiskiem ZUS nie sposób się zgodzić. Odwołująca wskazała, że pierwsza umowa o pracę pomiędzy P. R. a Niepublicznym Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych (płatnik składek J. K. (1)) została zawarta w dniu 11 maja 2019 r.

P. B. – R. została zatrudniona na cały etat na stanowisku pracownika sekretariatu z terminem rozpoczęcia pracy 11 maja 2019 r. na czas nieokreślony. Przedmiotowa umowa została zmieniona aneksem do umowy o pracę z dnia 11 maja 2019 r. zawartym w dniu 1 lipca 2019 r., gdzie zmieniono czas obowiązywania umowy na czas nieokreślony. Następnie został sporządzony aneks do umowy o pracę datowany na dzień 1 stycznia 2020 r., w którym zmieniona wysokość wynagrodzenia P. R..

P. R. od początku zawarcia umowy o pracę podlegała nadzorowi i kierownictwu J. K. (1), a zatem działała pod kierownictwem i nadzorem pracodawcy. Pracodawca powierzył P. R. szereg zadań związanych z pracami sekretarskimi, do których zaliczało się między innymi przygotowanie dokumentacji dydaktycznej szkoły, przygotowanie arkuszy ocen, zliczanie frekwencji słuchaczy, sporządzanie wypisów świadectw ukończenia szkoły, kontrola uchwał i protokołów, pozyskiwanie wszelkich niezbędnych danych i informacji związanych z przygotowaniem uchwał i protokołów, zliczanie frekwencji oraz liczenie głosów w trakcie podejmowania uchwał, uzupełnianie dzienników lekcyjnych, prace z danymi osobowymi uczniów szkoły.

Strona odwołująca wskazała, że twierdzenia ZUS jakoby P. R. nie świadczyła żadnej pracy na rzecz pracodawcy, a umowa miała charakter pozorny nie znajdują uzasadnienia w przedmiotowym stanie faktycznym, albowiem prace wskazane powyżej, jakie realizowała P. R. stanowią wycinek zadań, jakie zostały jej powierzone przez pracodawcę. ZUS nie przedstawia w ocenie odwołującej żadnych dowodów potwierdzających twierdzenia jakoby zamiarem stron miało być rzekomo stworzenie pozorów wykonywania pracy w celu uzyskania przez P. R. korzyści w postaci objęcia ubezpieczeniami społecznymi, co skutkowałoby wypłatą przez Zakład świadczeń wynikających z tego ubezpieczenia. Potrzeba zatrudnienia P. R. podyktowana była koniecznością poszerzenia zespołu administracyjnego do obsługi ok. 1600 uczniów szkoły jak również koniecznością poszerzenia zespołu dydaktycznego. Obecnie J. K. (1) z uwagi na braku w zespole dydaktycznym zmuszona jest do osobistego wykonywania obowiązku w zakresie prowadzenia prac dydaktycznych niemniej jednak stale poszukuje osób mogących świadczyć pracę na stanowisku nauczyciela czy pracownika sekretariatu. Zatrudnienie P. R. miało na celu nie tylko poszerzenie kadry pracowniczej, ale również odciążenie kadry od obowiązków czy to w zakresie nauki przedmiotów czy prac administracyjno-biurowych w obrębie sekretariatu.

W ocenie odwołującej materiał dowodowy przez nią wskazany ponad wszelką wątpliwość potwierdza, że P. R. w okresie od 11 maja 2019 r. posiadała status pracownika, bowiem faktycznie wykonywała ona osobiście pracę określonego rodzaju na określonych stanowiskach w firmie płatnika, pozostając pod kierownictwem J. K. (1), której polecenia

służbowe wykonywała, a który świadczoną przez skarżącą pracę przyjmował i wypłacał wnioskodawczym należne wynagrodzenie. P. R. swoje obowiązki wykonywała w czasie pracy wskazanym w umowach o pracę.

Pracodawca zakres prac, które były powierzone P. R. w części przekazał nowym osobom, które zostały zatrudnione przez pracodawcę, a w części dotychczasowym pracownikom pracodawcy, którzy świadczyli pracę na podobnych stanowiskach. Pracodawca posiada ok. 1600 uczniów, dlatego też do obsługi prac sekretarskich związanych z prowadzeniem Niepublicznego Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych niezbędne jest posiadanie zespołu sekretarskiego, dlatego też zatrudnienie P. R. na stanowisku pracownika sekretariatu oraz powierzenie jej szeregu prac z tym związanych pozostawało dalece uzasadnione w okolicznościach przedmiotowej sprawy. ZUS niejako arbitralnie ograniczył się do zadania pracodawcy kilku pytań, zwrócił się o pozyskanie dokumentów, a następnie zajął stanowisko, że pracownik nie świadczył pracy na rzecz pracodawcy, nie weryfikując przy tym jakie obowiązki zostały powierzone pracownikowi oraz czy pracownik świadczył pracę pod kierownictwem pracodawcy. Odwołująca zauważa przy tym, że pracodawca w sposób jednoznaczny deklarował w toku postępowania wyjaśniającego, że P. R., świadczy pracę w miejscu, czasie, zakresie oraz pod nadzorem pracodawcy.

Zdaniem odwołującej nie można podzielić stanowiska organu rentowego, że zatrudnienie ubezpieczonej było pozorne. O pozorności można mówić jedynie wówczas, gdy oświadczenie woli złożone jest drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. A zatem strony niejako udawałyby, że dokonują jakiejś czynności prawnej np. zawierają umowę o pracę. Płatnik natomiast zatrudnił skarżącą i miał ku temu realne powody. ZUS nie przedstawił przy tym żadnych dowodów przeciwnych mających potwierdzać rzekomą pozorność zatrudnienia pracownika.

Płatnik dokonał przy tym zgłoszenia wnioskodawczym do obowiązkowych pracowniczych ubezpieczeń społecznych. P. R. została również zatrudniona przez pracodawcę z dniem 4 września 2019 r. na stanowisku nauczyciela historii i społeczeństwa, na 1/3 etatu, na czas określony. Umowa ta również została zmieniona aneksem do umowy w zakresie wynagrodzenia oraz czasu obowiązywania umowy.

P. R. świadczyła na rzecz pracodawcy pracę w dni powszednie oraz w pozostałe dni w godzinach popołudniowych. Pracownik świadczył pracę na terenie siedziby Niepublicznego Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych i podlegał służbowo dyrektorowi szkoły — J. K. (1). Pracownik w związku z zawarciem umowy został skierowany na badania lekarskie.

Pracownik został również wpisany do systemu informacji oświatowej jako nauczyciel. P. R. w związku z faktem, że prowadziła szereg zajęć, zobowiązana była również do dokonywania wpisów w dziennikach.

Zgłoszenie nauczyciela do systemów oświatowych czy dokumentacji firmowej, potwierdzają realne wykonywanie obowiązków przez pracownika. Zauważyć należy, że z orzeczenia lekarskiego dołączonego do akt niniejszego postępowania wynika, że nie było żadnych przeszkód natury zdrowotnej do wykonywania przez P. R. powierzonej jej pracy.

Z uwagi na nieobecność w pracy P. R. prace, które były realizowane przez nią zostały przekazane do wykonania A. J., który obecnie pod nadzorem i kierownictwem pracodawcy świadczy pracę na stanowisku nauczyciela historii i społeczeństwa.

Rodzaj działalności prowadzonej przez pracodawcę również uzasadniał zatrudnienie P. R. zarówno na stanowisku nauczyciela jak również pracownika sekretariatu, a pracownik był w stanie łączyć oba obowiązki. O realnej potrzebie zatrudnienia pracownika na takim stanowisku świadczy i to, że od czasu niezdolności do pracy ubezpieczonej, płatnik nadal zatrudnia na analogicznym stanowisku innego pracownika.

Powyższe w sposób jednoznaczny wskazuje w ocenie odwołującej, że umowy o pracę zawarte pomiędzy pracodawcą a P. R. miały charakter realny a nie pozorny, praca była świadczona w warunkach opisanych w art. 22 § 1 kodeksu pracy, a tym samym P. B. — R. podlegała obowiązkowi ubezpieczenia zgodnie z ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych (odwołanie, k. 3-40 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Uzasadniając swoje stanowisko, organ rentowy wskazał, że ze złożonych dokumentów ubezpieczeniowych wynika, że P. R. od dnia 11 maja 2019 r. została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego przez płatnika składek J. K. (1) z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Od dnia 1 maja 2020 r., ubezpieczona stała się niezdolna do pracy.

W złożonych za ww. dokumentach rozliczeniowych (ZUS RCA) zostały zadeklarowane niżej wymienione podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne:

05/2019 r. - 1575,00 zł,

od 06/2019 r. do 08/2019 r. - po 2250,00 zł,

09/2019 r. - 2893,39 zł,

od 10/2019 r. do 12/2019 r. - po 3000,00 zł,

od 01/2020 r. do 02/2020 r. - po 6550,00 zł,

03/2020 r. - 3056,67 zł,

04/2020 r. - 4148,33 zł,

od 05/2020 r. do 06/2020 r. - po 0,00 zł,

od 10/2021 r. do 11/2021 r. - po 0,00 zł

W celu ustalenia prawidłowości zgłoszenia ubezpieczonej do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych zostało przeprowadzone postępowanie wyjaśniające w sprawie.

Z pisemnych wyjaśnień stron wynika, że P. R. została zatrudniona na umowę o pracę jako pracownik sekretariatu szkoły w Niepublicznym Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych od dnia 11 maja 2019r. z płacą podstawową 2250,00 zł brutto na czas określony do 30 czerwca 2019 r. Natomiast od 1 lipca 2019 r. została podpisana umowa na czas nieokreślony. Następnie w dniu 1 stycznia 2020 r. została podpisany aneks do umowy w świetle danych publikowanych na podstawie obwieszczeń Prezesa GUS ogłoszony w Monitorze Polskim ustalający minimalne wynagrodzenie w kwocie 2.600 zł brutto. Ponadto w dniu 4 września 2019 r. P. R. została zatrudniona na umowę o pracę, na czas określony do 30 czerwca 2020 r. jako nauczyciel przedmiotu historii i społeczeństwa, również w Niepublicznym Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych z płacą podstawą 750,00 zł brutto. Z wyjaśnień wynika, że P. R. świadczyła pracę na terenie siedziby Niepublicznego Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych i podlega służbowo dyrektorowi szkoły - J. K. (1). Z nadesłanych wyjaśnień przez P. R. wynika, że została zatrudniona na dwa stanowiska w Niepublicznym Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych. Pierwsze stanowisko to pracownik sekretariatu szkoły w godzinach od 08:00 do 16:00 w dni powszednie, drugie jako nauczyciel historii i społeczeństwa w pozostałe dni w godzinach popołudniowych. Powodem zwiększenia wysokości wynagrodzenia P. R. był przepracowany okres, po którym dostała podwyżkę.

Do wyjaśnień strony dołączyły kserokopie: umowy o pracę, aneksu do umowy o pracę, skierowania na badania lekarskie, orzeczenia lekarskiego.

W toku postępowania wyjaśniającego strony nie przedstawiły dowodów świadczenia pracy przez P. R. na rzecz płatnika składek. W ocenie Zakładu przedłożone dokumenty zostały sporządzone wyłącznie na potrzeby prowadzonego

postępowania. Płatnik składek nie zatrudnił nowego pracownika, który przejąłby zakres obowiązków ubezpieczonej, a stanowisko, które miała zajmować zostało nowoutworzone.

Okoliczności sprawy, takie jak brak dowodów na świadczenie pracy, niezatrudnienie pracownika na zastępstwo, utworzenie stanowiska celem zgłoszenia P. R. do ubezpieczeń społecznych, wskazuje zdaniem organu, że dokonanie zgłoszenia do ubezpieczeń miało na celu wyłącznie uzyskanie prawa do wypłaty świadczeń, a nie faktyczne wykonywanie zatrudnienia.

W przedmiotowej sprawie zdaniem organu nie przedstawiono okoliczności pozwalających stwierdzić, że zatrudnienie P. R. należałoby uznać jako znajdujące odzwierciedlenie w faktycznym zapotrzebowaniu na pracę u ww. płatnika składek. O braku realnej potrzeby zatrudnienia ww. u wskazanego płatnika świadczy fakt, że po powstaniu niezdolności do pracy na miejsce ww. nie zatrudniono żadnej nowej osoby, która przejęłaby zakres czynności mających być wykonywanych przez ubezpieczoną, a czynności przed dokonaniem zgłoszenia do ubezpieczeń nikt nie wykonywał.

W oparciu o przeprowadzone postępowanie dowodowe, w opinii Zakładu, umowa o pracę zawarta pomiędzy stronami miała charakter pozorny. Zgłoszona do ubezpieczeń i płatnik składek nie mieli zamiaru świadczenia pracy podporządkowanej organizacyjnie i służbowo w czasie określonym przez płatnika. Ich zamiarem było wyłącznie stworzenie pozorów wykonywania pracy w celu uzyskania przez ubezpieczoną korzyści w postaci objęcia ubezpieczeniami społecznymi, co skutkowałoby wypłatą przez Zakład świadczeń wynikających z tego ubezpieczenia (odpowiedź na odwołanie, k. 40-43 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. K. (1) prowadzi szkoły od 1 września 2000 r. Jest ich jedynym właścicielem. Szkoły w trakcie reformy zmieniały nazwy. Ostatnie nazwy to II Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Z. i Szkoła Policealna nr 1 w Z.. Obie te szkoły są dla dorosłych i prowadzone są w systemie zaocznym. Trzykrotnie szkoły zmieniały adres. Ostatnia lokalizacja to ul. (...) od 2005 roku. Pod tym adresem są dwa budynki, jeden duży, a drugi trochę mniejszy. W mniejszym jest 5 sal, pokój nauczycielski, sekretariat, pokój dyrektora. W większym są duże sale, w których są prowadzone zajęcia.

Sekretariat zajmuje się dwoma szkołami. Rotacja zatrudnienia w sekretariacie jest dość duża, jest bardzo dużo obowiązków dla pań, które pracują w sekretariacie, bardzo szeroki jest zakres obowiązków. Ma kilka pomieszczeń. Do głównego pomieszczenia stale przychodzą osoby aby coś załatwić. Sekretariat działa od 8:00-16:00. Natomiast nauczyciele pracują w soboty, niedziele oraz wieczorami w tygodniu. W weekendy godziny pracy są różne w zależności od planu. W sekretariacie jest pięć stanowisk do pracy. Jest jedno długie biurko dla wszystkich i cztery komputery do pracy. Część z osób, które są zatrudnione w sekretariacie, pracują również jako nauczyciele w szkole. Wszyscy pracownicy sekretariatu podlegają J. K. (1). Założeniem J. K. (1) było, że osoby przychodzące do sekretariatu musiały mieć wyższe wykształcenie, ponieważ ona od razu miała wobec nich dalszy plan. Wystarczyło skończyć studia podyplomowe i można było być nauczycielem. Szkoły prywatne są poddane bardzo ścisłym kontrolom. W 2020 roku została przeprowadzana kontrola szkoły płatnika składek przez Starostwo w W., nie było tam żadnych zastrzeżeń co do kwestii zatrudnienia, a szkoła dysponuje także środkami publicznymi (zeznania J. K. (2) k. 90-91 a.s., zeznania J. K. (1) k. 285-288 a.s., zeznania J. K. k. 92-93 a.s., zeznania S. K. k. 93-94 a.s., zeznania A. J. k. 96-97a.s).

P. R. ukończyła studia wyższe na kierunku doradztwo personalne w Wyższej Szkole (...) w W.. Pracowała w okresie od 3 listopada 2014 r. do 30 listopada 2017 r. w W. w drukarni (...)/ (...) sp. z o.o. jako grafik – operator P.. Urodziła dziecko we wrześniu 2017 r. Następnie po ukończeniu przez dziecko roku zaczęło uczęszczać do żłobka, a ubezpieczona poszukiwała pracy biurowej, która trwałaby od godz. 8:00-16:00. Kilka miesięcy od 1 stycznia 2019 r. do 17 maja 2019 r. pracowała w (...) sp. z o.o. na stanowisku spedytora początkowo na cały etat, następnie na pół etatu (świadczenia pracy - akta osobowe, zeznania P. R. k. 283-285 a.s.).

W tym czasie J. K. (1), która jest teściową siostry męża ubezpieczonej szukała pracownika na stanowisko do sekretariatu. Na spotkaniu rodzinnym P. R. dowiedziała się o poszukiwaniu przez nią pracownika. Pojechała na

rozmowę, spełniała warunki. Warunkiem była dyspozycyjność, komunikatywność, dobra organizacja pracy (zeznania P. R. k. 283-285 a.s.).

W dniu 11 maja 2019 r. P. R. zawarła z Niepublicznym Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych reprezentowanym przez J. K. (1) umowę o pracę na czas określony od dnia jej zawarcia do 30 czerwca 2019 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku pracownika sekretariatu za wynagrodzeniem 2.250,00 zł brutto (umowa o pracę z 11 maja 2019 r. k. 10 a.s.).

W dniu 1 lipca 2019 r. pomiędzy stronami został zawarty aneks do powyższej umowy o pracę zmieniający ją w zakresie czasu jej trwania na czas nieokreślony. Pozostałe postanowienia umowy pozostały niezmienione (aneks do umowy o pracę z 1 lipca 2019 r. k. 11 a.s.).

Kolejnym aneksem do umowy o pracę z dnia 11 maja 2019 r. zawartym w dniu 1 stycznia 2020 r. zmienione zostały postanowienia umowy wskazujące stanowisko ubezpieczonej na sekretarka oraz wynagrodzenie miesięczne na 2.600 zł brutto miesięcznie (aneks do umowy o pracę z 1 stycznia 2020 r. k. 12 a.s.).

Ubezpieczona posiadająca wykształcenie wyższe, dodatkowo ukończyła kurs przygotowawczy do wykonywania zawodu nauczyciela. Ten kurs odbyła w W.. W dniu 4 września 2019 r. strony zawarły umowę o pracę na stanowisku nauczyciela – historia i społeczeństwo w wymiarze 1/3 etatu za wynagrodzeniem 750 zł brutto na czas nieokreślony do dnia 30 czerwca 2020 r. (umowa o pracę z 4 września 2019 r. k. 13 a.s., zeznania P. R. k. 283-285 a.s.).

W dniu 1 stycznia 2020 r. pomiędzy stronami został zawarty aneks do powyższej umowy o pracę zmieniający ją w zakresie wynagrodzenia poprzez wskazanie jego wysokości jako 866,67 zł brutto (aneks do umowy o pracę z 1 stycznia 2020 r. k. 14 a.s.).

Następnie w dniu 1 lutego 2020 r. aneksami do obu umów o pracę z dnia 11 maja 2019 r. oraz z 4 września 2019 r. podwyższono miesięczne wynagrodzenia ubezpieczonej na stanowisku nauczyciela do wysokości 2.130 zł brutto, natomiast na stanowisku sekretarki do wysokości 4.420 zł brutto (aneksy do umów o pracę – akta osobowe).

Do obowiązków ubezpieczonej na stanowisku pracownika sekretariatu należało ogólne prowadzenie sekretariatu, tzn. przyjmowanie uczniów, wydawanie dokumentów, zaświadczeń, duplikatów, przygotowywanie dzienników na nowy rok szkolny, zliczanie frekwencji, przygotowanie sal pod egzaminy, przygotowywanie wypisów świadectw, wydawanie i podstemplowywanie legitymacji, sporządzanie protokołów, uchwał z Rad Pedagogicznych. Ubezpieczona wykonywała prace biurowe tj. uzupełnianie dokumentacji słuchaczy, prowadzenie arkuszy, zajmowała się całą organizacją zajęć. Wprowadzała plany zajęć, przekazywała je słuchaczom, informowała, kiedy mieli przyjechać. Wszystko było akceptowane i uwzględniane przez przełożonego – J. K. (1). Razem z ubezpieczoną w sekretariacie pracowały jeszcze cztery osoby: M. L., M. D., J. K. (3), J. K. (4). Jako pracownik sekretariatu pracowała do poniedziałku do piątku w godz. od 8:00-16:00, a jako nauczyciel w weekendy w soboty i niedzielę oraz popołudniami w tygodniu. To były dwa weekendy w miesiącu od godzin porannych do godzin popołudniowych, ponieważ to były szkoły dla dorosłych. Uczniowie uczyli się w trybie weekendowym. Jako nauczyciela jej obowiązkami było: przygotowywanie tematów, przygotowywanie się na zajęcia, prowadzenie zajęć, wypełnianie dzienników. Na końcu były egzaminy, testy sprawdzające wiedzę. Ubezpieczona te testy sprawdzała. Były prowadzone dzienniki, gdzie musiała wpisywać tematy zajęć do dziennika. Uczestniczyła w Radach Pedagogicznych. Na Radach Pedagogicznych zbierali się nauczyciele, rozmawiano o kwestiach istotnych w danym momencie dla szkoły, jak radzą sobie uczniowie, były omawiane oceny. Na końcu były sprawozdania. Była oceniana grupa, jak sobie radzi z danymi tematami. Zarówno w przypadku pracownika sekretariatu jak i nauczyciela przełożonym odwołującą była dyrektor J. K. (1). Polecenia były wydawane przez panią dyrektor, pracownicy musieli wywiązać się ze swojej pracy. Przykładowo na koniec semestru J. K. (1) polecała nauczycielom zliczenie frekwencji uczniów. Ubezpieczona była z tego rozliczana, czy zrobiła to w określonym czasie. J. K. (1) sprawdzała, czy dokumentacja w dzienniku jest przez ubezpieczoną na bieżąco wprowadzana. Jeśli pani dyrektor była w szkole to ubezpieczona miała z nią kontakt na bieżąco, na co dzień. Wydawała polecenia co należy w danym momencie zrobić. Wynagrodzenie było wypłacane ubezpieczonej gotówką, podobnie jak innym pracownikom szkoły. Pisemnie potwierdzała ona otrzymanie wynagrodzenia (listy płac k. 109148 a.s., protokoły z posiedzeń Rad

Pedagogicznych k. 151-275 a.s., kserokopie dzienników k. 104 a.s., zeznania J. K. (2) k. 90-91 a.s., zeznania J. K. k. 92-93 a.s., zeznania A. J. k. 96-97 a.s., zeznania P. R. k. 283-285 a.s., zeznania J. K. (1) k. 285-288 a.s.).

Od 1 maja 2020 r. ubezpieczona stała się niezdolna do pracy i korzystała ze zwolnień lekarskich. Ubezpieczona urodziła dziecko 26 października 2020 r. Następnie przebywała na urlopie macierzyńskim (odpis skrócony aktu urodzenia dziecka k. 68 a.s., pisemne wyjaśnienia – a.r. i zeznania P. R. k. 283-285 a.s.).

Po odejściu P. R. płatnik składek zatrudniła A. P. do sekretariatu. Natomiast zajęcia w zastępstwie ubezpieczonej zaczął prowadzić mąż odwołującej A. J.. W szkole zajęcia z zakresu historii i społeczeństwa prowadził również pan M., ale płatnik nie mogła mu dołożyć kolejnych godzin, ponieważ byłoby tego za dużo, dlatego zajęcia po ubezpieczonej przejął A. J., który również jest nauczycielem historii i społeczeństwa (zeznania J. K. (1) k. 285-288 a.s. zeznania A. J. k. 96-97 a.s.).

Pismem z 23 lutego 2022 r. organ rentowy poinformował płatnika składek i ubezpieczoną o wszczęciu postępowania wyjaśniającego celem ustalenia zasadności zgłoszenia P. R. do ubezpieczeń społecznych i podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę zawartej z płatnikiem składek J. K. (1) (zawiadomienie o wszczęciu postępowania – nienumerowane karty a.r.).

Po zakończeniu postępowania, decyzją z 19 kwietnia 2022 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. stwierdził, że P. R. jako pracownik u płatnika składek J. K. (1) nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu od 11 maja 2019 r. (decyzja ZUS z 19 kwietnia 2022 r. - nienumerowane karty a.r.).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wymienionych dokumentów, a także w oparciu o zeznania ubezpieczonej, płatnika składek oraz świadków J. K. (2), J. K., S. K., A. K., A. J., dając im wiarę w całości. Z zeznań świadków wynika jednoznacznie, że świadkowie współpracowali z odwołującą w ramach jej zatrudnienia u płatnika składek. Świadkowie potwierdzili, że wykonywała ona obowiązki zarówno pracownika sekretariatu szkoły jak również nauczyciela. Ponadto, wskazali, że łączenie tych dwóch stanowisk było częstą praktyką u płatnika składek i wielu pracowników tak pracowało. Świadkowie wskazali dokładnie, jakie czynności wykonywała ubezpieczona. Część ze świadków pracowała razem z ubezpieczoną w sekretariacie. Świadkowie zgodnie potwierdzili, że widywali ją w szkole w trakcie pracy oraz na posiedzeniach Rady Pedagogicznej. Relacje świadków co do okoliczności świadczenia pracy przez odwołującą były spójne, szczegółowe i przekonywujące. Dokumenty zawierają spójne informacje dotyczące okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Natomiast zeznania ubezpieczonej i płatnika składek, którym Sąd dał wiarę odnośnie okoliczności zatrudnienia u płatnika składek i wykonywanych czynności, znajdują potwierdzenie w dokumentach i zeznaniach świadków.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie J. K. (1) podlegało uwzględnieniu.

Spór w niniejszej sprawie koncentrował się na ustaleniu czy P. R. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym w związku z zatrudnieniem na podstawie umowy o pracę u płatnika składek J. K. (1) od 11 maja 2019 r.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1009 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą” obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. W myśl art. 13 pkt 1 ustawy następuje to od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania. O tym jednak, czy dany stosunek prawny łączący dwa podmioty może być uznany za stosunek pracy, rozstrzygają przepisy prawa pracy. W myśl definicji zawartej w art. 2 k.p. pracownikiem jest osoba zatrudniona między innymi na podstawie umowy o pracę. Użyty w powyższym przepisie zwrot „zatrudniona” oznacza istnienie między pracownikiem a pracodawcą szczególnej więzi prawnej o charakterze zobowiązaniowym, tj. stosunku pracy. Istotą tegoż stosunku jest – w świetle art. 22 § 1 k.p. – uzewnętrznienie woli umawiających się stron, z których jedna deklaruje chęć

wykonywania pracy określonego rodzaju w warunkach podporządkowania pracodawcy, natomiast druga – stworzenia stanowiska pracy i zapewnienia świadczenia pracy za wynagrodzeniem. Celem i zamiarem stron umowy o pracę winna być każdorazowo faktyczna realizacja treści stosunku pracy, przy czym oba te elementy wyznaczają: ze strony pracodawcy – realna potrzeba ekonomiczna i umiejętności pracownika, zaś ze strony pracownika – ekwiwalentność wynagrodzenia uzyskanego za pracę.

Dla stwierdzenia, czy zaistniały podstawy do objęcia P. R. ubezpieczeniem społecznym, w świetle powołanych przepisów, wymagane jest ustalenie, czy zatrudnienie miało charakter rzeczywisty i polegało na wykonywaniu pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, czyli w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy powołując tezy orzecznictwa wskazywał, że umowa o pracę jako czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego jest nieważna na podstawie art. 58 § 2 k.c. Zgodnie z art. 58 § 2 k.c., na który powołał się organ rentowy, czynność prawna może być sprzeczna z zasadami współzycia społecznego, przez które rozumie się na ogół obowiązujące w stosunkach między ludźmi reguły postępowania, które za podstawę mają uzasadnienie ocenne, a nie prawne. Odwołują się one do powszechnie uznawanych w całym społeczeństwie lub w danej grupie społecznej wartości i ocen właściwego, przyzwoitego, rzetelnego, lojalnego czy uczciwego zachowania. Zasady te obejmują nie tylko reguły moralne, lecz także obyczajowe (Z. Radwański (w:) System prawa prywatnego, t. 2, 2002, s. 240 i n.; M. Safjan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. I, 2008, s. 327).

Sąd rozważając, czy faktycznie doszło do nieważności umowy o pracę, analizował stan faktyczny sprawy w odniesieniu do przesłanek z art. 58 k.c. i art. 83 k.c., a więc tak z uwagi na obejście prawa i sprzeczność z zasadami współzycia społecznego, jak i z uwagi na pozorność. Drugi z wymienionych przepisów stanowi w § 1, że nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Pozorność umowy wyraża się w braku zamiaru wywołania skutków prawnych przy jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich. Należy odróżnić przy tym nieważność spowodowaną pozornością czynności prawnej od nieważności czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy (art. 58 § 1 k.c.). Czynność prawna mająca na celu obejście ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, które z formalnego punktu widzenia nie sprzeciwia się ustawie, ale w rzeczywistości zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest przez ustawę zakazane. Pojęcie obejścia prawa i pozorności są sobie znaczeniowo bliskie i niejednokrotnie pokrywają się. Ustalenie czy umowa zmierza do obejścia prawa, czy jest pozorna wymaga poczynienia konkretnych ustaleń faktycznych dotyczących okoliczności jej zawarcia, celu jaki strony zamierzały osiągnąć, charakteru wykonywanej pracy i zachowania koniecznego elementu stosunku pracy, jakim jest wykonywanie pracy podporządkowanej (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 1995 r., I PZP 7/95, OSNAPiUS 18/95, poz. 227, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1997 r., I PKN 276/97, OSNAPiUS13/98, poz. 397).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że przy ocenie istnienia tytułu do ubezpieczenia społecznego nacisk kładzie się na ustalenie faktycznego wykonywania umowy czy działalności (wyroki Sądu Najwyższego: z 26.02.2013 r., I UK 472/12, z 24.08.2010 r. I UK 74/10, z 13.11.2008 r., II UK 94/08, postanowienie Sądu Najwyższego z 18.10.2011 r., III UK 43/11). Nie wystarczy zatem zawarcie samej umowy, lecz konieczne jest rozpoczęcie jej wykonywania. Umowa taka powinna mieć, przynajmniej w zamiarze, realne znaczenie gospodarcze, w innym bowiem przypadku można by mówić jedynie o relacji grzecznościowej, a nie stosunku prawnym.

Przenosząc zaprezentowane poglądy orzecznictwa na toczący się spór w rozpatrywanej sprawie sąd zważył, że nie zaszły okoliczności wskazujące na zawarcie umowy o pracę dla pozorów lub w celu obejścia prawa lub jej nieważność z uwagi na sprzeczność z zasadami współzycia społecznego.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że organ rentowy w zaskarżonej decyzji przede wszystkim wskazał, że w toku postępowania wyjaśniającego strony nie przedstawiły dowodów świadczenia pracy przez ubezpieczoną na rzecz płatnika składek. Sąd jednak zauważa, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych po zawiadomieniu stron o wszczęciu postępowania zażądał złożenia wyjaśnień i dowodów potwierdzających wykonywanie pracy przez ubezpieczoną. Strony nie uchylały się od tego zobowiązania. Zostały przedstawione przez nie odpowiednie dokumenty jak umowy o pracę, aneksy do tych umów, orzeczenia lekarza, wyjaśnienia stron. Strony wskazały, że dalsze dokumenty,

które mają potwierdzić wykonywanie pracy mogą zostać udostępnione organowi rentowemu. ZUS nie wystąpił o dalsze dokumenty, tylko wydał decyzję stwierdzającą, że P. R. nie podlega ubezpieczeniom społecznym wskazując, że strony nie udowodniły, aby praca była wykonywana. Sąd nie może zgodzić się z takimi twierdzeniami ZUS po przeprowadzeniu niepełnego postępowania wyjaśniającego i niewzwania stron do nadesłania dokumentów, które wskazywały. Sąd zauważa, że pracę sekretarki trudno zweryfikować, jednak jest to możliwe, natomiast pracę nauczyciela udowodnić jest łatwo, gdyż nauczyciele mają obowiązki wypełniania konkretnych dokumentów jak dzienniki, plany zajęć. ZUS nie zażądał dodatkowych wyjaśnień tylko wydał zaskarżoną decyzję. Sąd uzupełnił materiał dowodowy zebrany przed organem rentowym. Powyższe potwierdziło, że ubezpieczona wykonywała pracę na dwóch stanowiskach nauczyciela - przeważnie w weekendy i sekretarki w tygodniu. Łączenie pracy na tych dwóch stanowiskach było możliwe, gdyż godziny pracy nie nakładały się na siebie. Ponadto świadkowie i strony wskazali, że inni pracownicy płatnika składek też byli zatrudnieni na dwóch stanowiskach. Materiał dowodowy zebrany w toku postępowania wyjaśniającego i następnie uzupełniony w toku postępowania sądowego w szczególności o kserokopie dzienników, protokoły z posiedzeń Rady Pedagogicznej, zeznania świadków i stron wykazały, że do momentu przejścia na zwolnienie lekarskie ubezpieczona wykonywała pracę na rzecz płatnika składek. Ubezpieczona jako nauczyciel prowadziła zajęcia, przygotowywała się do nich, przeprowadzała i sprawdzała testy sprawdzające wiedzę, wypełniała dzienniki, uczestniczyła w posiedzeniach Rady Pedagogicznej, natomiast jako pracownik sekretariatu wykonywała czynności dotyczące ogólnego prowadzenia sekretariatu, przede wszystkim prace biurowe, wydawała dokumenty i zaświadczenia, duplikaty, przygotowywała dzienniki na nowy rok szkolny, wypisy świadectw, wydawała i podstemplowywała legitymacje, sporządzała protokoły, uchwały z posiedzeń Rady Pedagogicznej, przyjmowała uczniów, informowała ich o planach zajęć. Ponadto ubezpieczona potwierdzała pisemnie otrzymywanie wynagrodzeń za pracę na obu stanowiskach.

Ponadto, zostało wykazane, że ubezpieczona posiadała odpowiednie wykształcenie i odbyła kurs przygotowawczy do wykonywania pracy na stanowisku nauczyciela. Zgromadzony materiał dowodowy oraz zeznania świadków i stron wykazały jednoznacznie, że świadczyła pracę na rzecz płatnika składek.

Zdaniem Sądu nie można zgodzić się także ze stanowiskiem ZUS, że stanowisko ubezpieczonej zostało nowoutworzone w celu dokonania zgłoszenia jej do ubezpieczeń. Jak wykazali świadkowie i strony w sekretariacie obu szkół ilość pracy i rotacja pracowników były duże. Pracowało tam kilka osób, które miały szeroki zakres obowiązków. Nie można więc zgodzić się z organem rentowym, że było to stanowisko nowoutworzone, podobnie jak stanowisko nauczyciela historii i społeczeństwa, które w szkole było potrzebne.

W ocenie sądu, istotne w sprawie było wystąpienie wszystkich elementów koniecznych dla zaistnienia pomiędzy stronami stosunku pracy. Wbrew stanowisku prezentowanemu przez ZUS, zgromadzony materiał dowodowy potwierdził wykonywanie pracy przez ubezpieczoną. Dowodem potwierdzającym fakt wykonywania pracy przez ubezpieczoną są zeznania świadków, którzy również byli pracownikami płatnika składek, widywali ubezpieczoną w pracy i w trakcie wykonywania czynności na stanowisku pracownika sekretariatu jak również nauczyciela. Wykonywana praca była nadzorowana przez dyrektora szkoły J. K. (1). W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że ubezpieczona była podporządkowana swojemu pracodawcy tak samo jak inni pracownicy szkoły. Praca przez nią wykonywana była sprawdzana na bieżąco przez płatnika składek, kiedy była w szkole i osobiście kontrolowała pracę swoich pracowników. Płatnik składek wydawała im na bieżąco polecenia i sprawdzała ich wykonania. Ponadto praca ubezpieczonej ma odzwierciedlenie w prowadzonych dziennikach, które jako nauczyciel wypełniała. Z tego też względu w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy uznać należy, że ziszczyły się przesłanki przewidziane w treści art. 22 § 1 k.p

Organ rentowy wskazywał, że po zaprzestaniu świadczenia przez ubezpieczoną pracy na rzecz spółki nie zatrudniono nikogo na jej zastępstwo. Strony wykazały jednak, że obowiązki ubezpieczonej przejął mąż płatnika składek A. J., który również jest nauczycielem historii i społeczeństwa. Ponadto płatnik składek wskazała, że do sekretariatu została zatrudniona A. P..

W zakresie wynagrodzenia ustalonego w umowach o pracę na obu stanowiskach, a następnie podwyższonego aneksem do tych umów z dnia 1 lutego 2020 r., należy wskazać, że naturalnym i uzasadnionym było podwyższenie

wynagrodzenia ubezpieczonej po prawie roku pracy. Należy zauważyć, że pracownicy na początku trwania stosunku pracy często otrzymują znacznie niższe wynagrodzenie. Ubezpieczona wykonywała swoje obowiązki przez dłuższy okres, więc w ocenie Sądu nie było podstaw do podważania podwyższenia jej wynagrodzenia.

Zdaniem sądu, z materiału dowodowego jasno wynika, że sporna umowa była faktycznie realizowana. Wbrew twierdzeniom organu rentowego nie wystąpiły żadne okoliczności, które mogłyby potwierdzać pozorność umowy, a także jej nieważność.

Mając na względzie powyższe okoliczności sąd stwierdził, że stanowisko organu rentowego wyrażone w zaskarżonej decyzji było nieuzasadnione. Uwzględniając całokształt okoliczności faktycznych ustalonych w oparciu o przeprowadzone postępowanie dowodowe sąd nie znalazł podstaw do uznania, że umowa o pracę została zawarta wyłącznie w celu uzyskania przez ubezpieczoną świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Wobec powyższych ustaleń sąd stwierdził, że odwołanie było uzasadnione, co skutkowało jego uwzględnieniem i stosowną zmianą skarżonej decyzji, o czym Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł w pkt 2 sentencji wyroku, zasądzając od organu rentowego na rzecz płatnika składek kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.).

Sędzia Renata Gąsior

f